

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 23Sa/42/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4020200298
Dátum vydania rozhodnutia: 17. 08. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Dana Kálnayová
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2020:4020200298.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v právnej veci žalobcu: T. F., bytom E., V. XX, proti žalovanému: Sociálna poisťovňa, ústredie v Bratislave, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia žalovaného č. XXX XXX XXXX 0 zo dňa 20. 12. 2016, sudkyňou JUDr. Danou Kálnayovou, takto

rozhodol:

Krajský súd žalobu zamietá.
Krajský súd žalovanej nepriznáva náhradu trov konania.

odôvodnenie:

I.

1. Rozhodnutím žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 20. 12. 2016 podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení rozhodol generálny riaditeľ tak, že odvolanie žalobkyne zamietol a napadnuté rozhodnutie I. stupňového správneho orgánu č. XXX XXX XXXX 0 - I. zo dňa 28. apríla 2016 ako vecne správne potvrdil a odvolanie žalobkyne v celom rozsahu zamietol.

2. I. stupňový správny orgán predmetným rozhodnutím zo dňa 28. 04. 2016 priznal žalobkyni od 17. 11. 2013 starobný dôchodok v sume 201,90 eur mesačne. Vo svojom rozhodnutí poukázal na to, že žalobkyňa splnila podmienky ustanovenia § 65 ods. 1, získala 15 rokov obdobia dôchodkového poistenia a dosiahla dôchodkový vek. Keďže vychovala dve deti a 55 rokov dosiahla 17. 05. 2009, dôchodkový vek získala pripočítaním 54 kal. mesiacov k veku 55 rokov, t.j. 17. 11. 2013.

K 17. 11. 2013 získala 12455 dní obdobia dôchodkového poistenia, čo je 34 rokov a 45 dní obdobia dôchodkového poistenia, čím splnila nárok na starobný dôchodok k 17. 11. 2013.

Prvostupňový správny orgán rozhodol o sume starobného dôchodku podľa § 66 ods. 1 zákona o sociálnom poistení č. 461/2003 Z.z. ako súčin priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia získaného ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok a aktuálnej dôchodkovej hodnoty.

Priemerný osobný mzdový bod je určený ako podiel úhrnu osobných mzdových bodov za jednotlivé kal. roky rozhodujúceho obdobia a obdobia dôchodkového poistenia vyjadreného v rokoch. V rozhodujúcom období kal. rokov 1984-2012 žalobkyňa na zistenie priemerného osobného mzdového bodu nezískala aspoň 22 kal. rokov podľa § 63 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z.z. Rozhodujúce obdobie bolo preto podľa § 63 ods. 7 prvej vety zákona č. 461/2003 Z.z. rozšírené postupne pred 01. 01. 1984 tak, aby bolo v ňom 22 kal. rokov.

Poistencovi, ktorý v niektorom kal. roku rozhodujúceho obdobia získal obdobie dôchodkového poistenia podľa § 255 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov, patrí za takýto kal. rok osobný mzdový bod, ktorého hodnota je 0,3. Takýto kal. rok sa z rozhodujúceho obdobia vylučuje a na výpočet priemerného osobného mzdového bodu sa vylúči aj počet dní kal. roka obdobia dôchodkového poistenia. Ak takéto obdobie dôchodkového poistenia netrvalo celý kal. rok, patrí pomerná časť hodnoty osobného mzdového bodu pripadajúca na túto časť kal. roka podľa § 255 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov.

Pretože žalobkyňa získala náhradnú dobu podľa § 9 zákona č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov v kal. roku 1980 - 102 dní, 1981 - 206 dní, 1984 - 261 dní, 1985 - 19 dní, 1986 - 28 dní, 1987 - 28 dní, 1988 - 145 dní, 1989 - 26 dní, 1995 - 21 dní, 1996 - 28 dní, 1997 - 28 dní, 1998 - 91 dní, 1999 - 28 dní, 2000 - 100 dní, za toto obdobie jej patrí pomerná časť osobného mzdového bodu 0,3.

Úhrn osobných mzdových bodov rozhodujúceho obdobia za jednotlivé roky je 9,9825.

V rozhodujúcom období žalobkyňa získala 7791 dní dôchodkového poistenia, to znamená 21,3453 rokov dôchodkového poistenia podľa § 63 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.

Podiel úhrnu osobných mzdových bodov a rokov dôchodkového poistenia v rozhodujúcom období, priemerný osobný mzdový bod je 0,4677.

Podľa § 63 ods. 4 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z.z. sa k priemernému osobnému mzdovému bodu v hodnote nižšej ako 1 pripočíta v r. 2013 17% z rozdielu medzi hodnotou 1 a hodnotou priemerného osobného mzdového bodu.

V súlade s uvedeným je hodnota priemerného osobného mzdového bodu 0,5582.

Ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok k 17. 11. 2013 žalobkyňa získala 12455 dní obdobia dôchodkového poistenia.

Aktuálna dôchodková hodnota k 17. 11. 2013 je 10,0098 eur.

Suma starobného dôchodku patriaca za obdobie dôchodkového poistenia ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok je 190,70 eur mesačne. Je určená ako súčin priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia a aktuálnej dôchodkovej hodnoty. Priemerný osobný mzdový bod 0,5582 x 34,1233 rokov obdobia dôchodkového poistenia x aktuálna dôchodková hodnota 10,0098 = 190,70 eur mesačne.

Suma starobného dôchodku sa podľa § 82 a podľa § 293ce zvyšuje odo dňa priznania dôchodku o sumu 11,20 eur mesačne (o pevnú sumu zvýšenia starobného dôchodku ustanovenú v § 1 písm. a/ Opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 329/2012 Z. z.) na 201,90 eur mesačne.

K námietke účastníčky, ktorou namietala nedoručenie rozhodnutia do vlastných rúk žalovaný správny orgán uviedol, že rozhodnutie, ktorým bol priznaný starobný dôchodok, nie je rozhodnutím, ktoré by bolo potrebné doručiť do vlastných rúk podľa § 212 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. Ďalšia námietka, že jej nebola zhodnotená doba starostlivosti o dcéru Martinu, nar. 16. 07. 1974 žalovaná uvádza, že táto jej bola zhodnotená ako doba zamestnania v domácich potrebách.

Keďže navrhovateľka nezískala ani jeden deň vo zvýhodnenej pracovnej kategórii suma starobného dôchodku jej bola určená podľa platného zákona v čase vzniku nároku t.j. 17. 11. 2013, teda podľa zákona č. 461/2003 Z.z. K ďalšej námietke týkajúcej sa započítania doby starostlivosti o fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím od r. 2013 žalovaný správny orgán uviedol, že odo dňa podania prihlášky žalobkyne, t.j. 10. 06. 2013 do 16. 11. 2013, t.j. do dňa priznania starobného dôchodku, jej táto doba bola zhodnotená.

II.

3. Žalobkyňa voči rozhodnutiu včas podala žalobu, v ktorej žiadala preskúmať rozhodnutie žalovaného a uvádzala námietky zhodné v odvolaní voči prvostupňovému správneému orgánu.

III.

4. Žalovaná vo svojom písomnom vyjadrení zo dňa 18. 05. 2017 žiadala žalobu ako nedôvodnú zamietnuť.

Žalobkyni bol priznaný starobný dôchodok I. stupňovým správneým orgánom v zmysle zákona správne. Žalovaný k námietke žalobkyni, že jej nebolo doručené rozhodnutie do vlastných rúk poukazuje, že v zmysle § 212 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. do vlastných rúk sa doručujú rozhodnutia:

a/ o nepriznaní dávky, odňatí, znížení alebo zastavení výplaty dávky,

b/ o uložení povinnosti vrátiť neprávom vyplatené sumy na dávke,

c/ o poistnom, o príspevku na starobné dôchodkové sporenie, o uložení pokuty a penále,

d/ o prerušení konania,

e/ o zastavení konania.

Na námietku žalobkyne k určeniu rozhodujúceho obdobia žalovaná uvádza, že priemerný osobný mzdový bod je určený ako podiel úhrnu osobných mzdových bodov za jednotlivé kal. roky rozhodujúceho obdobia a obdobia dôchodkového poistenia v rozhodujúcom období vyjadreného v rokoch. V rozhodujúcom období kal. rokov 1984 - 2012 žalobkyňa na zistenie priemerného osobného mzdového bodu nezískala aspoň dvadsaťdva kalendárnych rokov podľa § 63 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov.

Pretože žalobkyňa nezískala aspoň dvadsaťdva kal. rokov, rozhodujúce obdobie bolo podľa § 63 ods. 7 prvej vety zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov rozšírené postupne pred 01. 01. 1984 tak, aby v ňom bolo dvadsaťdva kal. rokov podľa § 63 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov. Rozhodujúce obdobie u žalobkyni bolo určené za roky 1980-2012, kedy bola splnená podmienka získania 22 kal. rokov.

Na námietku žalobkyne týkajúcej sa nepoužitia zákona č. 100/1988 Zb. pri výpočte jej starobného dôchodku žalovaná uviedla, že žalobkyňa splnila podmienky nároku na starobný dôchodok dňa 17. 11. 2013 a nezískala ani deň vo zvýhodnenej pracovnej kategórii, preto sa jej starobný dôchodok vypočítal podľa právnych predpisov účinných v čase splnenia podmienok nároku na starobný dôchodok, t.j. podľa účinného zákona č. 461/2003 Z.z.

Na ďalšiu námietku, že jej nebola zhodnotená doba poberania vdovského dôchodku, poberanie vdovského dôchodku nie je obdobím dôchodkového poistenia a takéto obdobie nie je možné hodnotiť do dôchodkového poistenia.

K námietke žalobkyne týkajúcej sa započítania doby starostlivosti o fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, obdobie starostlivosti o túto osobu jej bolo plne zhodnotené od 10. 06. 2013, t.j. odo dňa podania prihlášky na dôchodkové poistenie do 16. 11. 2013, t.j. do dňa priznania starobného dôchodku.

IV.

5. Krajský súd ako správny súd preskúmal napadnuté rozhodnutie žalovaného v rozsahu a z dôvodov uvedených v žalobe žalobkyni prejednal bez pojednávania a podľa § 190 SSP dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, a preto rozsudkom č. 23Sa/39/2017-48 zo dňa 17. 07. 2017 žalobu žalobkyne zamietol. 6. Voči rozsudku podala žalobkyňa kasačnú sťažnosť, v ktorej uviedla, že krajský súd nesprávne právne posúdil jej vec, poukazovala na dôvody, ktoré uvádzala v odvolaní aj v žalobe, voči rozhodnutiu žalovanej. Namietala nerozšírenie rozhodujúceho obdobia pred rok 1980, keď bola v pracovnom pomere. Ďalej uviedla, že v osobnom liste dôchodkového poistenia nie je vyznačená materská dovolenka s prvým dieťaťom narodeným dňa 16. 07. 1974 a poukázala na nesprávnu aplikáciu ustanovení zákona č. 461/2003 Z.z. Podľa názoru účastníčky konania je potrebné posudzovať nárok na starobný dôchodok podľa právnych predpisov účinných do 31. 12. 2003. Žalobkyňa tiež

namietala, že z osobného listu dôchodkového poistenia a ani z napadnutého rozhodnutia nie je možné skontrolovať, či bola doba výkonu zrážok z vdovského dôchodku na základe príkazu zo dňa 17. 03. 2004 č. 700-545/2004-4 započítaná. V odvolaní poukázala aj na skutočnosť, že od r. 2013 až do dnešného dňa poberá peňažný príspevok na opatrovanie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, pričom z napadnutého rozhodnutia nevyplýva zohľadnenie tejto skutočnosti.

7. Najvyšší súd SR rozsudkom č. 9Sa/26/2018-89 zo dňa 27. 05. 2020 zrušil rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 17. 07. 2017 č.k. 23Sa/39/2017-48 v znení opravného uznesenia č. 23Sa/39/2017-80 zo dňa 20. 06. 2018 a vec vrátil na nové konanie. Poukázal na to, že krajský súd nepostupoval v intenciách § 139 ods. 2 SSP, čím došlo, že rozsudok je nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov, alebo pre ich nezrozumiteľnosť ale i k tomu, že základné právo na súdnu ochranu, nie je naplnené reálnym obsahom. Odôvodnenie rozhodnutí dovoľuje účastníkom konania posúdiť, ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné procesné predpisy a akými úvahami sa spravoval pri svojom rozhodnutí o veci samej. Riadne odôvodnenie rozhodnutia súdu tvorí súčasť spravodlivého súdneho procesu a zodpovedá základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (nález Ústavného súdu SR, sp.zn. II. ÚS 6/03, z 13. 03. 2003).

V.

8. Krajský súd ako správny súd opätovne preskúmal napadnuté rozhodnutie žalovaného v rozsahu a z dôvodov uvedených v žalobe žalobkyni, prejednal bez pojednávania a podľa § 190 SSP dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, a preto rozsudkom žalobu žalobkyne zamietol.

9. Napadnutým rozhodnutím žalovanej zo dňa 20. 12. 2016 bolo potvrdené rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu žalovanej zo dňa 28. 04. 2016, ktorým bol priznaný žalobkyni starobný dôchodok od 17. 11. 2013 v sume 201,90 eur mesačne. Žalobkyňa požiadala o priznanie starobného dôchodku žiadosťou zo dňa 01. 04. 2016.

10. Po vyhodnotení závažnosti dôvodov žaloby vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu správneho orgánu ako aj k obsahu pripojeného spisu žalovanej konštatoval, že nezistil dôvod, že by sa žalovaná odchyľila od logických argumentov a relevantných právnych záverov so správnou citáciou dotknutých právnych noriem, obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozhodnutia žalovanej, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre správnosť napadnutého výroku rozhodnutia. Žalovaná sa v rozhodnutí vyporiadala so všetkými námietkami žalobkyne a rozhodnutie riadne zdôvodnila.

11. Podľa § 65 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., nárok na starobný dôchodok vzniká získaním 15 rokov obdobia dôchodkového poistenia a dosiahnutím dôchodkového veku. Keďže žalobkyňa vychovala dve deti a 55 rokov dosiahla dňa 17. 05. 2009, dôchodkový vek podľa § 65 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z.z. dosiahla pripočítaním 54 kal. mesiacov k veku 55 rokov, a to dňa 17. 11. 2013.

K 17. 11. 2013 získala 12455 dní obdobia dôchodkového poistenia, čo je 34 rokov a 45 dní obdobia dôchodkového poistenia, čím splnila podmienky nároku na starobný dôchodok dňa 17. 11. 2017.

12. K námietke žalobkyne, ktorú uvádzala v žalobe ohľadne doručovania rozhodnutia žalovanej obyčajnou zásielkou, je potrebné uviesť, že v zmysle § 12 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. sa rozhodnutie účastníkovi konania oznamuje doručením rozhodnutia do vlastných rúk alebo poštou ako doporučená zásielka s doručenou, s poznámkou „do vlastných rúk“. Do vlastných rúk sa doručujú rozhodnutia:

- a/ o nepriznaní dávky, odňatí dávky, znížení dávky alebo o zastavení výplaty dávky,
- b/ o uložení povinnosti vrátiť neprávom vyplatené sumy na dávke,
- c/ o poistnom a o príspevku na starobné dôchodkové sporenie, o uložení pokuty a penále,
- d/ o prerušení konania,
- e/ o zastavení konania.

Keďže rozhodnutie o priznaní starobného dôchodku nie je rozhodnutím, ktoré je potrebné doručiť do vlastných rúk, bolo doručené žalobkyni správne, iba obyčajnou zásielkou. Túto námietku súd považuje za neopodstatnenú.

13. Námietka žalobkyne ohľadne určenia rozhodujúceho obdobia je neopodstatnená, pretože priemerný osobný mzdový bod je určený ako podiel úhrnu osobných mzdových bodov, za jednotlivé kal. roky rozhodujúceho obdobia a obdobia dôchodkového poistenia v rozhodujúcom období vyjadreného v rokoch. Keďže žalobkyňa v rozhodujúcom období kal. 1984-2012 nezískala na zistenie priemerného osobného mzdového bodu aspoň 22 kal. rokov podľa § 63 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov. Rozhodujúce obdobie podľa § 63 ods. 7 vety prvej, bolo rozšírené postupne pred

január 1984 tak, aby v ňom bolo 22 kal. rokov podľa § 63 ods. 6. Táto podmienka získania 20 rokov bola splnená v určených rokoch 1980-2012.

14. Ďalšia námietka žalobkyne týkajúcej sa nesprávnej aplikácie zákona č. 461/2003 Z.z. a výpočtu starobného dôchodku podľa zákona č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov, správny súd uvádza, že žalovaná správne určila spôsob určenia sumy starobného dôchodku, pretože tento závisí od dátumu vzniku nároku na starobný dôchodok. Žalobkyni v žiadnom prípade nevznikol nárok na starobný dôchodok v čase účinnosti zákona č. 100/1988 Zb. Žalobkyňa splnila nárok na starobný dôchodok dňa 17. 11. 2013, teda v čase platnosti zákona č. 461/2003 Z.z. a podľa evidenčného listu dôchodkového zabezpečenia nezískala ani jeden deň vo zvýhodnenej pracovnej kategórii, preto žalovaná správne určila sumu dôchodku podľa právnych predpisov platných v čase splnenia podmienok nároku na starobný dôchodok, kedy bol účinný zákon č. 461/2003 Z.z. Túto námietku žalobkyne súd vyhodnotil ako právne irelevantnú.

15. Námietku žalobkyne týkajúcu sa nezapočítania obdobia zrážok z vdovského dôchodku pre ručenie výšky sumy dôchodku správny súd poukazuje na ustanovenie § 60 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov, podľa ktorého poberanie vdovského dôchodku nie je obdobím dôchodkového poistenia a žiadna právna úprava neumožňuje žalovanej takéto obdobie zhodnotiť do dôchodkového poistenia, preto súd považuje túto námietku za neopodstatnenú.

16. Čo sa týka ďalšej námietky žalobkyne, že jej nebola započítaná doba starostlivosti o fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím od r. 2013, správny súd uvádza, že žalovaná zhodnotila správne túto dobu starostlivosti, pretože podľa § 15 ods. 1 písm. e/, veta prvá zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 449/2008 Z.z., fyzická osoba s trvalým pobytom na území SR, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie podľa osobitného predpisu a fyzická osoba, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, najmenej 140 hodín mesačne podľa osobitného predpisu v rozsahu 12 rokov, ak nie je poistená podľa písm. a/ až d/, nebol jej priznaný predčasný starobný dôchodok, alebo invalidný dôchodok, nedovršila dôchodkový vek a podala si prihlášku na dôchodkové poistenie z dôvodu tohto opatrovania.

Ako to vyplýva z evidenčného listu dôchodkového poistenia, opatrovanie žalobkyni bolo zhodnotenú od 10. 06. 2013, t.j. odo dňa podania prihlášky na dôchodkové poistenie z dôvodu poskytovania príspevku za opatrovanie do 16. 11. 2013, t.j. do dňa, ktorý predchádza dňu priznania starobného dôchodku.

17. Čo sa týka námietky žalobkyne, ktorú zaslala správne súdu, ohľadne nezapočítania dôchodkového poistenia, ktoré nemala zhodnotenú a bolo toto obdobie v exekučnom konaní uhradené, jednalo sa o obdobie rokov 2001 a 2002, táto námietka žalobkyne nie je dôvodná, pretože ako to vyplýva z osobného listu dôchodkového poistenia, žalobkyňa celé obdobie roku 2001, 2002 má zhodnotenú pre nárok na starobný dôchodok.

18. Žalovaná nárok žalobkyne na starobný dôchodok a určenie jeho sumy určila správne v zmysle platných právnych predpisov, započítala do dôchodkového poistenia všetky doby preukázané doby poistenia a vymeriavacie základy v rozhodujúcom období, a to na základe údajov uvedených v žiadosti o dôchodok ako aj predložených dokladov.

19. Správny súd vykonaným dokazovaním nezistil žiadny relevantný dôvod, pre ktoré by malo byť rozhodnutie žalovaného orgánu zrušené, a preto žalobu ako nedôvodnú podľa § 199 SSP zamietol.

20. Správny súd, i žalovaný sa všetkými námietkami žalobkyne vyporiadal.

21. Správny súd o trovách konania rozhodol podľa § 168 SSP tak, že žalovanej nepriznal náhradu trov konania, pretože jej žiadne trovy nevznikli.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu správneho súdu nie je prípustný opravný prostriedok, ak tento zákon neustanovuje inak (§ 133, ods. 2 SSP).

Proti každému právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu je prípustná kasačná sťažnosť, ak zákon neustanovuje inak (§ 439, ods. 1, 2, 3 SSP).

Kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len dôvodmi uvedenými v § 440, ods. 1, 2 SSP.

Kasačnú sťažnosť môže podať účastník konania, ak bolo rozhodnuté v jeho neprospech v lehote 1 mesiaca, od doručenia rozhodnutia krajského súdu, subjektu oprávnenému na jej podanie, ak nie je ustanovené inak.

Lehota na podanie kasačnej sťažnosti je 30 dní od doručenia rozhodnutia krajského súdu v prípadoch uvedených v § 145 ods. 2 SSP. Zmeškanie lehoty nemožno odpustiť.

Kasačná sťažnosť sa podáva na krajskom súde, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal. V kasačnej sťažnosti sa musí okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 57 uviesť označenie napadnutého rozhodnutia, údaj, kedy napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené, opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 sa podáva (ďalej len sťažnostné body), návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh), pričom sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti.

Sťažovateľ musí byť v konaní o kasačnej sťažnosti zastúpený advokátom. Kasačná sťažnosť a iné podania sťažovateľa musia byť spísané advokátom (§ 449, ods. 1). Tieto povinnosti neplatia, ak ide o konania o správnej žalobe v sociálnych veciach (§ 6, ods. 2, písm. c/).